

Medi, mig, mitjà

J. M. i C.

Cada paraula té l'origen en allò que anomenem ètim. Tanmateix, ens equivocaríem si penséssim que l'ètim dóna sempre una sola forma o que manté inalterat el significat originari. Així, per exemple, el llatí *DIRECTU* dóna *directe*, però també *dret*; *CAUSA* dóna *causa*, però també *cosa*; etc. En llatí, *CASA* (català, *casa*) significava 'cabana, barraça'; *COGNATU* (català, *cunyat*) significava 'qualsevol parent sobrevingut'; etc.

Es constata el fet que un mot pot no ser normatiu encara que es correspongui regularment amb l'ètim de què procedeix.

Per exemple: és freqüent la confusió entre **medi**, **mig** i **mitjà**. Tots tres provenen de *MEDIU*, però això no ens autoritza a emprar-los indiscriminadament. Un dels significats de *medi* és 'entorn o àmbit –en sentit real o figurat– en què hom es mou'; *mitjà*, com a substantiu, vol dir 'allò que serveix per a arribar a un fi'. I aquests valors semàntics no són mai intercanviables. Per tant, no són correctes frases com **No tenia medis per a comprar-se el pis*, **Ens falten medis per a poder endegar el projecte*, **Predominen els medis de comunicació audiovisual*, etc.; com tampoc no ho són **El mitjà en què es mou és perillós*, **Vivim en un mig ambient poc afavoridor*, etc. En aquests exemples cal substituir **medis* per *mitjans* i **mitjà* i **mig* per *medi*. En el terreny de l'ecologia, parlarem sempre, doncs, del **medi** o **medi ambient**; en el de periodisme, dels **mitjans de comunicació**.

Tampoc no és possible partir de *medi* per a formar el verb **mediar* amb el sentit de 'fer d'intermediari, intercedir'; hem de servir-nos de *mitjà* i formar-ne el derivat **mitjançar**: *El president ha mitjançat perquè fessin les paus els països enemics*. Com no és admissible la construcció **per medi de*, que ha de substituir-se per **mitjançant** o **per mitjà de**.

No és normativament admesa la forma aparentment genuïna **mig-eval*; cal dir **medieval**: *el període medieval*, *l'època medieval*, i els derivats **medievalisme**, **medievalista**, etc. En canvi, si usem l'adjectiu acompanyant *edat*, aleshores és preceptiu l'ús de

mitjana: *edat mitjana*, com diem *classe mitjana* (no és correcte **classe mitja*). Són coses dels idiomes... Semblantment, *mig* no es pot utilitzar en el compost **promig*; hem d'usar també **mitjana**: *la mitjana aritmètica*, *la mitjana geomètrica*, *fer la mitjana*, etc. Ni en l'expressió **terme mig*, que ha de ser substituïda per **terme mitjà**.

Recapitem: *medi [ambient]* (no **mig ambient*), *medieval* (no **mig-eval*), *terme mitjà* (no **terme mig*), *edat mitjana* (no **edat mitja*), *classe mitjana* (no **classe mitja*), *fer la mitjana* (no **el promig*), *mitjançar* (no **mediar*), *mitjans* (no **medis*), *mitjans de comunicació* (no **medis de comunicació*).

[*Medicampus*, 12 febrer 2001]